

การสร้างสรรค์ทับทรวงตัวพระ ด้วยแนวคิดเชิงนวัตกรรม

Creative Ornament in the Thanimpimpaporn jewelry with Innovative Thinking

Received
Revised
Accepted

October 27, 2023
November 28, 2023
December 12, 2023

สมศักดิ์ ทองปาน¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ทับทรวงตัวพระ ด้วยแนวคิดเชิงนวัตกรรมจากการศึกษารูปแบบอัตลักษณ์ของทับทรวงพระในละครไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่าเราสามารถออกแบบทับทรวงตัวพระ ในรูปแบบประยุกต์สร้างสรรค์ ด้วยเหตุผลที่จะสร้างประโยชน์กับพื้นที่ด้านหลังของตัวทับทรวง ซึ่งมีความบางเบาใช้ประกอบการแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ไทย ด้วยแนวคิดที่จะทำอย่างไรให้พื้นที่ด้านหลังของทับทรวงตัวพระเกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า กล่าวคือมีความสวยงามทั้งด้านหน้า และมีประโยชน์ที่ด้านหลังของชิ้นงานในการจัดเก็บของมีค่าส่วนตัว สร้างการเปลี่ยนแปลงในงานถนิมพิมพากรณ์ ในรูปแบบใหม่ เป็นทรัพย์สินทางปัญญา กลายเป็นนวัตกรรมใหม่ "Innovation Thailand" ซึ่งได้นำวิชาศิลปะสาระนาฏศิลป์มาเชื่อมโยงในการจัดการเรียนรู้มาพัฒนาตนเองสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งนวัตกรรมใหม่ การประดิษฐ์ "ทับทรวงตัวพระ" รูปแบบนี้ไม่เคยปรากฏมาก่อน ในแวดวงเครื่องประดับประกอบการแต่งกายการแสดงนาฏศิลป์ไทย

คำสำคัญ : การสร้างสรรค์ ถนิมพิมพากรณ์ ทับทรวงตัวพระ นวัตกรรม เครื่องประดับแบบประยุกต์ แนวคิดเชิงนวัตกรรม

Abstracts

This research article aims to explore the creative ornamentation in Thanimpimpaporn jewelry through innovative thinking by studying the identity patterns of pendants from the past to the present. These ornaments are applied creatively to men's breastplates, serving both decorative and practical purposes. The idea is to effectively utilize the space behind the breastplate, enhancing not only its aesthetic appeal but also providing a convenient storage area for personal valuables. This transformation in Thanimpimpaporn's work represents a new form of intellectual property and innovation, earning recognition as 'Innovation Thailand.' The invention of the 'Pendant' Breastplate for men marks a groundbreaking addition to the repertoire of accessories used in Thai dance performances, unparalleled in its uniqueness and utility.

Keywords: Creativity. Ornament. Breastplate for men. Innovation. Applied jewelry. Innovative Thinking

¹ ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนราชดำริ



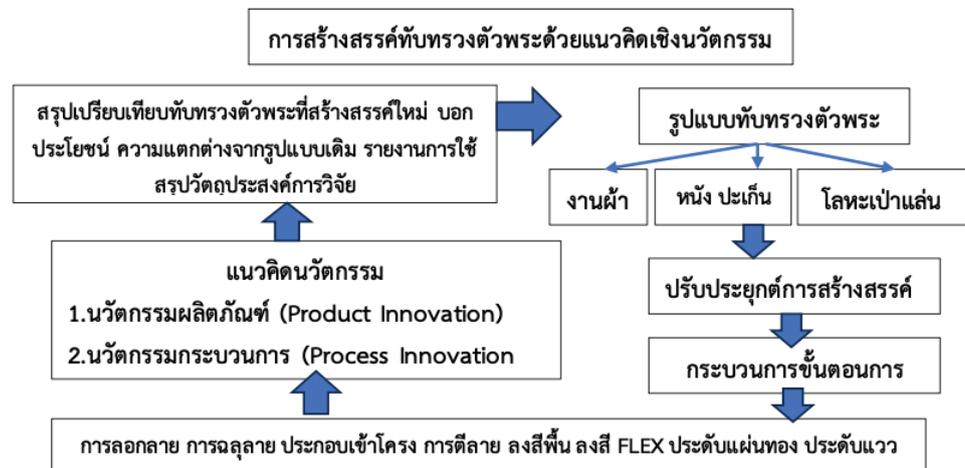
บทนำ

เครื่องประดับในนาฏศิลป์ไทย เป็นเครื่องบ่งบอกความเจริญงอกงามทางความคิด รวมถึงกระบวนการการออกแบบ และความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งสามารถเล่าประวัติศาสตร์วิวัฒนาการตามยุคสมัย ซึ่งเรียกกันว่า “เครื่องถนิมพิมายภรณ์” ในทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์ชาติไทยมีปรากฏให้เห็นในยุคสมัยต่าง ๆ งานช่างศิริภรณ์ นับได้ว่าเป็นงานศิลปกรรมอันวิจิตรชนิดหนึ่ง ถูกจัดไว้ในงานช่างประเภทประณีตศิลปกรรม ในกลุ่มงานช่างไทยโบราณของช่างสิบหมู่ งานช่างศิริภรณ์เป็นงานศิลปกรรมที่เกิดจากความคิดแรงบันดาลใจ และแสดงออกในงานอันเป็นวิจิตรด้วยความวิริยะพากเพียรทางปัญญา และมีมือด้วยความศรัทธา นั่นคือความเจริญรุ่งเรืองโดยเฉพาะเครื่องทองที่มีให้เห็นและประดับด้วยเพชรพลอยอัญมณี

ปัญหาที่พบในปัจจุบัน รูปแบบของทับทรวงตัวพระ จะมีทั้งงานผ้า งานหนัง งานปะเก็น และงานเป่าแล่น แต่งานปะเก็นที่ปรากฏทั่วไปตามท้องตลาด พบว่าพื้นหลังก็เป็นพื้นปะเก็นเรียบ ๆ ไม่สวยงามเท่ากับงานเป่าแล่น ซึ่งราคาที่จัดจำหน่ายก็เป็นไปตามลักษณะของวัสดุที่ทำ และปัจจุบันหาตัวช่างประเภทนี้ยากมาก (สุวิทย์ รัศมีภูติ : 2536 , 4) ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขนี้ จึงต้องมีการสร้างสรรค์รูปแบบของเครื่องประดับทับทรวงตัวพระ โดยมีการเชื่อมโยงกับแนวทางการสร้างนวัตกรรมหรือกระบวนการที่นำไปสู่การสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม ดังนี้คือ มีการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบทับทรวงตัวพระ ที่ใช้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในงานละครไทย และพิจารณาในรูปแบบใหม่ที่สามารถจะเพิ่มช่องทางในชิ้นงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งพิจารณารูปแบบ ขนาด ที่รักษาเค้าโครงเดิมไว้ แต่เพิ่มเติมการดัดแปลงโดยมีฟากช่องของทับทรวงปิดด้านหลัง เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มช่องทางการจัดเก็บของมีค่า ในขณะที่นักแสดงกำลังแสดงด้านหน้าเวที และการใช้งานเพื่อปรับปรุงพัฒนาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีก่อให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงทางนวัตกรรมดังกล่าวจะก่อให้เกิดอาชีพใหม่ และการจ้างงานที่แตกต่างไปจากเดิม ลักษณะงานจะเปลี่ยนไปตามความทันสมัยของเทคโนโลยี และนวัตกรรม สังคมจะต้องการแรงงานที่มีสมรรถนะสูงเพิ่มมากขึ้น หลายอาชีพอาจหายไปจากตลาดงานในปัจจุบัน บางอาชีพอาจถูกทดแทนด้วยระบบอัตโนมัติโดยเฉพาะอาชีพที่ต้องการทักษะระดับต่ำ ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคง และคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ปรับตัวไม่ทัน ขาดทักษะและความรู้ที่ทันสมัยและเท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, หน้า 1-3) ซึ่งทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อน และยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญา และนวัตกรรมจึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ อีกทั้ง กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2562, หน้า 8-10) ได้กล่าวว่ำนวัตกรรมไม่ได้หมายถึงสิ่งประดิษฐ์เท่านั้นแต่ยังหมายถึง การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อก่อให้เกิดคุณค่าที่สามารถวัดได้ว่านวัตกรรมที่สร้างขึ้นเกิดประโยชน์กับใครบ้าง

เพื่อรังสรรค์ให้งานศิลปะการออกแบบได้ปรากฏฝีมืองานช่าง และเป็นที่ยอมรับในกลุ่มผู้สนใจสะสมงานช่างหัตถศิลป์การประดิษฐ์ ส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมอันดีงามของไทย และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพที่สุจริตในอนาคต (ปณิตา ทิพย์หทัย และคณะ : 2552). ในความสวยงามของศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ไทย มีความละเอียดอ่อน วิจิตรงดงาม โดยเฉพาะตัวละครที่แสดงในบทที่สูงศักดิ์ ประดับประดาเครื่องถนิมพิมพาภรณ์ บ่งบอกฐานะ ยศศักดิ์ โดยเฉพาะในรั้ว ในวังเจ้านายชั้นสูง ก็มีสวมใส่ในโอกาสสำคัญ จึงเป็นเครื่องแสดงให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองในอดีตของราชอาณาจักรสยาม จึงไม่แปลกที่ปัจจุบัน เครื่องถนิมพิมพาภรณ์ จะปรากฏให้เห็นร่วมชื่นชมในชุดการแต่งกายของพระราชินี เมื่อเสด็จเยือนต่างประเทศ ผ่านสื่อสังคมปรากฏถึงความหรูหรา และยกระดับการแข่งขันฝีมือทางช่าง ศิลปะแห่งการออกแบบ ผสมผสานฝีมืองานช่างตามยุคสมัย และปรากฏอยู่ทั่วแผ่นดินสยามที่สะท้อนภูมิปัญญาไทย มีความเป็นเลิศในชุมชน เป็นนวัตกรรมนำวิถี เกิดการพัฒนารูปแบบอยู่อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เห็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบอยู่เสมอ เครื่องถนิมพิมพาภรณ์จึงมีคุณค่ามากกว่าความงามทางศิลปะ และเครื่องถนิมพิมพาภรณ์เหล่านี้ล้วนมีมูลค่าที่มีอาจประเมินได้เพราะแสดงถึงอารยธรรมและความรุ่งเรืองของชนชาติไทย และเครื่องถนิมพิมพาภรณ์เหล่านี้กลายเป็นมรดกตกทอดสืบต่อกันมา ผ่านการดูแลรักษา ส่งมอบรุ่นสู่รุ่นเป็นเครื่องแสดงความรัก ห่วงแหน สืบทอด หนึ่งเดียวในโลก

กรอบแนวคิดการวิจัย

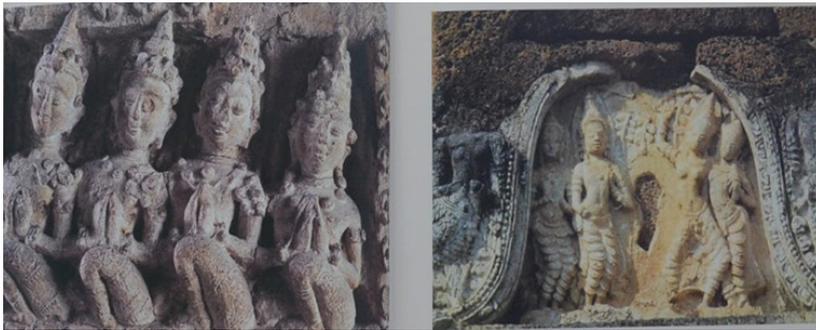


เครื่องถนิมพิมพาภรณ์

ในนาฏศิลป์ไทยมีหลายท่านที่ยังแยกแยะไม่ถูกต้องจนเกิดความเข้าใจผิดในการจัดประเภทหมวดหมู่ ซึ่งมีบทบาทปรากฏให้เห็นชัดเจนในงานแสดงนาฏศิลป์ไทย กล่าวคือจะมี 3 หมวดหมู่ คือ เครื่องศิวาภรณ์ เครื่องถนิมพิมพาภรณ์ และเครื่องพัศตราภรณ์ โดยศิวาภรณ์หมายถึง เครื่องประดับ



มาจากคำว่า “ศิริ” และ “อาภรณ์” หมายความว่าเครื่องประดับสำหรับใช้สวมใส่ศิระ เช่น ชฎามงกุฎ ที่มีวิวัฒนาการมาจากการโพกผ้าของพวกชฎิล ส่วนเครื่องถนิมพิมพาภรณ์หมายถึง เครื่องประดับต่าง ๆ ตามแต่ฐานะของผู้สวมใส่ คำว่าถนิมพิมพาภรณ์มาจากคำว่า “ถนิม” “พิมพา” และ “อาภรณ์” หมายถึง เครื่องประดับตกแต่งตามร่างกาย เช่น ทับทรวง ปิ่นแห่ง สังกวาล อินธนู อัมรงค์ แหวนรอบ ทองกร กรองศอ สะอิ่ง พาหุรัต กำไลเท้า เป็นต้น และพัสดราภรณ์หมายถึง เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งเครื่องศิริภรณ์ เครื่องถนิมพิมพาภรณ์ และเครื่องพัสดราภรณ์ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่รวมเกี่ยวพันในงานศิลปะไทยมีความงดงาม มีคุณค่าต่อจิตใจ สร้างความวิจิตรงดงามให้ผู้พบเห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนาฏศิลป์ไทยงานศิลปะการแสดง เกิดความเบิกบานใจยิ่งละเอียดงดงามมาก ยิ่งหาชมยาก ก็ยิ่งเป็นที่ภาคภูมิใจแก่ผู้สวมใส่ ซึ่งเครื่องศิริภรณ์ เครื่องถนิมพิมพาภรณ์ และเครื่องพัสดราภรณ์ คือองค์รวมที่บรรจงสรรค์สร้างบนร่างกายให้งดงาม เพื่อสร้างความงามเลิศหรูจะเป็นตัวเล่าเรื่องซึ่งปรากฏตามหุ่นปั้น ภาพวาดผนัง หรือปราสาทดินแดนแห่งอารยธรรมประวัติศาสตร์ที่สำคัญในแผ่นดินสยาม



ภาพที่ 1 การแต่งกายที่ปรากฏในงานปั้นตามยุคสมัย

ในบทความฉบับนี้จะนำเสนอการสร้างสรรค์เครื่องประดับที่จัดอยู่ในหมวดหมู่เครื่องถนิมพิมพาภรณ์ กรณีศึกษา “ทับทรวงตัวพระ” ซึ่งในแวดวงของงานนาฏศิลป์ไทย ทับทรวงตัวพระเป็นเครื่องประดับที่ใช้สวมใส่ที่คอและห้อยยาวระดับหว่างอก ของตัวพระ ซึ่งปัจจุบันจะมีให้เลือก 4 รูปแบบ คืองานผ้า งานหนังลงรัก งานปะเก็น และงานเป่าแล่น ผู้สวมใส่สามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมหรือจัดซื้อจัดหาได้ตามกำลัง และมีให้เลือกโดยทั่วไป เป็นเครื่องทอง และเครื่องเงิน แต่ในบทความนี้จะขอกล่าวถึงงานทับทรวงตัวพระที่ประดิษฐ์ขึ้นโดยใช้ปะเก็น และลงทอง ซึ่งเป็นทางเลือกสำหรับผู้สนใจ เนื่องด้วยประเภทเป่าแล่นจะมีราคาที่สูงดูแลยาก เป็นเครื่องเป่าแล่นที่พยายามอย่าให้โดนลม จะหมองคล้ำไม่สวยงามเหมือนตอนซื้อใหม่ ๆ



งานผ้า

งานเป่าเล่น

งานหนังลงยา

งานปะเก็นลงรักปิดทอง

ภาพที่ 2 ทับทรวง

ที่มา : สมศักดิ์ ทองปาน วันที่ 16 เมษายน 2566

งานประดิษฐ์ทับทรวงตัวพระ เป็นงานประดิษฐ์เครื่องถนิมพิมพากรณ์

เป็นเครื่องประดับเบ็ดเตล็ดทั่วไป โดยเฉพาะในการแต่งกายชุดยืนเครื่อง ปรากฏในละครโนหรือละครพันทาง ของตัวละครพระเป็นเครื่องประดับที่ใช้สวมใส่ร่วมกับสายสังวาล หรือจะใช้สวมใส่แยกเป็นเอกเทศก็ได้



ภาพที่ 3 รวมทับทรวงตัวพระ

งานประดิษฐ์เครื่องถนิมพิมพากรณ์ งานออกแบบทับทรวงตัวพระ จะประกอบด้วยขั้นตอนของการประดิษฐ์ทับทรวงตัวพระ ซึ่งมีขั้นตอนงานประดิษฐ์ดังนี้ คือ

- 1.การลอกลาย
- 2.การฉลุลาย
- 3.การเย็บเสริมลวด ประกอบดอก เข้าโครงสร้างประกอบ
- 4.การตีลาย กระแหะลาย



5. การลงสีพื้น
6. การลงสี FLEX
7. การประดับแผ่นทอง
8. การประดับแววเพชรพลอย

เครื่องถนิมพาพารณ์ กรณีศึกษา ทับทรวงตัวพระ ในรูปแบบเดิมทั่วไป จะใช้เป็นวัสดุงานผ้าประดิษฐ์และปรับเปลี่ยนเป็นงานปะเก็นกระดาษหนึ่ง และเกิดพัฒนาการสูงงานเป่าแล่นเครื่องโลหะ ซึ่งในการแต่งกายประกอบการแสดงในละครไทย มีข้อกำหนดเรื่องของขนาด และรูปแบบ คือมีขนาดมาตรฐานที่ใช้กันคือ ด้านบนซ้ายและขวากว้าง ด้านละ 10 ซม. ด้านล่างยาวข้างละ 12 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางด้านบนยาวลงจรดด้านล่างเส้นผ่าศูนย์กลาง สูง 17 ซม. สูงรวม 3 ชั้น 4 ซม. ด้วยกระบวนการทั้ง 8 ขั้นตอนที่ผ่านมา เป็นการสร้างนวัตกรรมที่สามารถเปลี่ยนแปลงความคิดเดิม ๆ ได้ เพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบความคิดใหม่ ๆ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

อ้างถึง สิริกมล มงคลยศ (2565) ได้ทบทวนความหมายของการคิดเชิงนวัตกรรมไว้ว่า อรรถ ปรารักษ์ (2560) กล่าวว่า การคิดเชิงนวัตกรรม หมายถึง ความคิดเพื่อสร้างสรรค์ และพัฒนาผลงานชิ้นใหม่ ๆ ที่คิดค้นและพัฒนาให้กลายเป็นแนวความคิด กระบวนการ วิธีการปฏิบัติ ตลอดจนสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ในรูปแบบใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน หรืออาจเป็นการพัฒนาสิ่งเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้เกิดความแตกต่างไปจากเดิม แต่มีประสิทธิภาพในการใช้งานโดยมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

กนกพร ตั้งมันส์ไชยสกุล (2554) กล่าวว่า ความคิดเชิงนวัตกรรม หมายถึง รูปแบบความคิดที่ ต่อยอดจากความคิดสร้างสรรค์ โดยการคิดค้น และพัฒนาให้กลายเป็นกระบวนการ สินค้าและบริการ ในรูปแบบใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน หรืออาจเป็นการพัฒนาสิ่งเดิมที่มีอยู่แล้วให้เกิดความแตกต่างไปจากเดิม แต่มีประสิทธิภาพในการใช้งานโดยมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น ส่งผลทำให้ องค์การมีศักยภาพในการแข่งขันในเชิงธุรกิจตามไปด้วย

ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ (2562) กล่าวว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม หมายถึง การคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาความเจริญแก่สังคม ซึ่งสิ่งใหม่นี้อาจไม่เคยมีผู้ใดเคยทำมาก่อน หรือเคยทำมาแล้วในอดีตแต่ได้รับการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่หรือสิ่งใหม่ที่มีการพัฒนามาจากของเก่าที่มีอยู่เดิม โดยที่ผู้คิดมองเห็นผลผลิตที่จะสำเร็จแตกต่างไปจากบุคคลอื่น และคาดว่าจะได้รับการยอมรับที่ดีจากสังคม จากนั้นผู้คิดดำเนินการกระทำจนความคิดนั้นสำเร็จเกิดเป็นผลผลิตใหม่ ๆ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการ

Weiss and Legrand (2011) กล่าวว่า การคิดเชิงนวัตกรรม หมายถึง กระบวนการในการแก้ปัญหาโดยการค้นหา รวบรวม และจัดเรียงข้อมูลเชิงลึก รวมทั้งการเชื่อมโยงในรูปแบบใหม่ เพื่อให้ได้วิธีการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ซึ่งอาจต้องพัฒนา และทำซ้ำหลายรอบโดยคำนึงถึงความต้องการของสังคมเป็นหลัก

Amelink, Fowlin, and Scales (2013) กล่าวว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม หมายถึง ความสามารถหลาย ๆ อย่างของมนุษย์ที่จะสามารถสร้างสรรค์สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจให้เป็นผลิตภัณฑ์ (Product) ในรูปแบบของสิ่งประดิษฐ์หรือรูปแบบอื่น ๆ แล้วนำเสนอหรือเผยแพร่สู่สังคม

Wheeler (1998) ได้กล่าวว่า การคิดเชิงนวัตกรรม หมายถึง การคิดที่มนุษย์สามารถสร้างสรรค์หรือพัฒนานวัตกรรมได้ ซึ่งทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมนี้จะช่วยแก้ปัญหา และก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ อันจะนำมนุษย์ไปสู่เป้าหมาย และความสำเร็จในชีวิตที่ได้วางไว้

Ekanem (2016) กล่าวว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม คือ ความสามารถในการจินตนาการในการมองการณ์ไกลของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วสร้างสรรค์หรือประดิษฐ์สิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นออกมาเป็นผลผลิตใหม่ที่แตกต่างจากบุคคลอื่น ซึ่งผลผลิตใหม่นี้ หากได้รับการพัฒนาและแก้ไขซ้ำแล้วซ้ำอีก ก็จะเป็นแนวทางไปสู่การเกิดเป็นนวัตกรรมในอนาคต

Garrison (2015) กล่าวถึงความหมายการคิดเชิงนวัตกรรม คือ การที่มนุษย์คิดริเริ่มทำอะไรใหม่ ๆ ที่ดีขึ้นกว่าเดิม และพยายามหาวิธีนาแนวคิดใหม่ ๆ เหล่านี้มาทำให้เป็นจริงซึ่งนำไปสู่การสร้างสิ่งใหม่ ใช้วิธีการใหม่หรือการประยุกต์ใช้แบบใหม่เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ลี และเบนซา (Lee & Benza, 2015) ทำงานวิจัย เรื่อง การสอนทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม สำหรับผู้ที่จบหลักสูตรการตลาดของมหาวิทยาลัยรัฐแคลิฟอร์เนีย ผลการศึกษาพบว่าในศตวรรษที่ 21 นักศึกษาต้องเตรียมความพร้อมในเรื่องของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมเพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ทางฝ่ายหลักสูตรจำเป็นต้องมีกระบวนการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมให้กับผู้เรียน ประกอบด้วย 1) ความคิดสร้างสรรค์ 2) การเอาใจใส่ 3) การเปิดใจ 4) การทดลอง 5) การสื่อสาร 6) การเชื่อมโยง

จากแนวคิดหลักการดังกล่าวสรุปได้ว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาสิ่งต่าง ๆ โดยใช้วิธีการอย่างหลากหลายจน กลายเป็นแนวความคิดสิ่งประดิษฐ์ หรือผลิตภัณฑ์ ในรูปแบบที่ไม่เคยมีผู้ใดทำมาก่อน หรืออาจเคยทำมาในอดีตแต่นำมาพัฒนาขึ้นใหม่เพื่อให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น และใช้ประโยชน์ในวงกว้างมากขึ้นซึ่ง อาจต้องพัฒนาและทำซ้ำหลายรอบเพื่อให้เกิดเป็นนวัตกรรมที่ดีที่สุด อีกทั้งการก้าวเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้ และนวัตกรรมได้เข้ามาแทนที่การทำงาน งานที่ใช้แรงงานแบบเดิม ๆ คนที่มีความคิดแปลกใหม่ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ และแก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลา ย่อมมีโอกาสก้าวไปก่อนและก้าวไปได้ไกลเพื่อไปสู่อนาคตที่ประสบความสำเร็จได้มากกว่า (Maxwell, 2009; เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2558) นักสร้างสรรค์จึงจำเป็นต้องมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นั่นคือ ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม (Bellanca & Brandt, 2010) เพราะนวัตกรรมเป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งยังเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน ทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ หรือแม้แต่ในวงการศึกษา ต่างก็ให้ความสำคัญกับนวัตกรรม (เนาวนิตย์ สงคราม, 2557) โดยทักษะการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องในการสร้างนวัตกรรม และการสร้างนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ คือ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking Skills) ซึ่ง



เป็นทักษะที่อาศัยความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ประกอบกับการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) และการคิดแก้ปัญหา (Problem Solving) รวมทั้งกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ทุกคนสามารถพัฒนาการคิดให้เกิดเป็นทักษะเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมออกมา (พินันทา จัตรวัดนา, 2561) โดยการพัฒนานวัตกรรมใหม่อาจเกิดจากการคิดวิเคราะห์เพื่อจำแนกแยกแยะ (ชัยณรงค์ วงศ์ธีรทรัพย์, 2557) หรือเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาความเจริญให้แก่สังคม สิ่งใหม่นี้อาจไม่เคยมีผู้ใดเคยทำมาก่อน หรือเคยทำมาแล้วในอดีตแต่ได้รับการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่หรือมีการพัฒนาต่อยอดมาจากของเก่าที่มีอยู่เดิม (Wheeler, 1998) ดังนั้นเพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่มีทักษะและความสามารถในการปรับตัวให้มีคุณลักษณะสำคัญในการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ได้อย่างรู้เท่าทัน (วิจารณ์ พานิช, 2555)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทและสถานการณ์เครื่องถักนิตถักพารกณ์ และทฤษฎีแนวคิดเชิงนวัตกรรม
2. เพื่อสร้างสรรค์ที่บทรวงตัวพระด้วยแนวคิดเชิงนวัตกรรม

ขอบเขตของงานวิจัย

จะประกอบด้วย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เป็นการวิจัยกับการจัดการเรียนการสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาศิลปะ สาระนาฏศิลป์ เรื่องการประดิษฐ์เครื่องถักนิตถักพารกณ์ จำนวน 35 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้นคือที่บทรวงตัวพระ ตัวแปรตาม การสร้างสรรค์ด้วยแนวคิดเชิงนวัตกรรม

ด้านเนื้อหา

การออกแบบการประดิษฐ์ที่บทรวงพระ ด้วยแผ่นปะเกินขนาดมาตรฐาน ด้วยกระบวนการขั้นตอนการประดิษฐ์เครื่องถักนิตถักพารกณ์ในรูปแบบการประยุกต์

ด้านระยะเวลา

ใช้เวลาศึกษาออกแบบ 3 ชั่วโมง คือ ตัดฉลุประกอบโครง เย็บเสริมลวด / ตีลาย ลงสีพื้น / ลงรักปิดทองประดับแวว ในภาคเรียนที่ 2

นิยามศัพท์

ที่บทรวงตัวพระ คือที่บทรวงที่ประดิษฐ์เพื่อใช้ประกอบการแต่งกายตัวละครพระ ในงานแสดงนาฏศิลป์การละครไทย ที่สวมประดับบริเวณหน้าอก รูปแบบวัสดุเช่น งานผ้า งานหนัง งานเป่าเล่น กรณีนี้จะเป็นการศึกษาวิจัยงานปะเกินรูปแบบประยุกต์ ประดิษฐ์โดยออกแบบให้มีฝาเปิดปิดด้านหลังเก็บของมีค่า

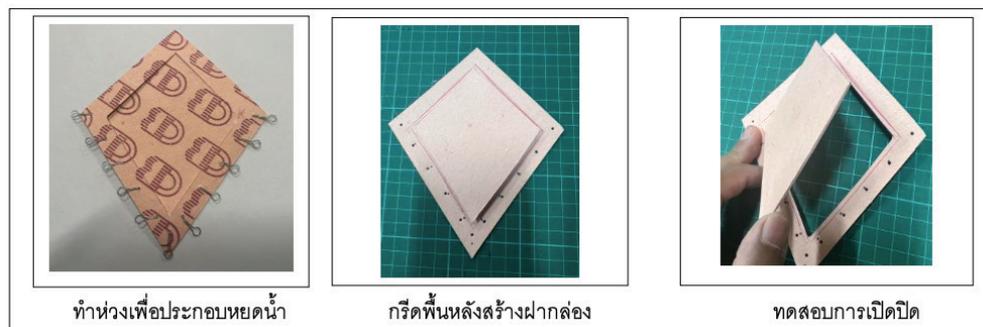
วิธีดำเนินงาน

ผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบกระบวนการดำเนินงานสร้างสรรค์ แบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

การออกแบบการประดิษฐ์เครื่องถนิมพิมพาภรณ์ งานออกแบบทับทรวงตัวพระ เป็นงานประดิษฐ์ เครื่องประดับแนวประยุกต์ เพื่อสร้างประโยชน์ในการใช้สอยมากขึ้น โดยอาศัยแผ่นปะเก็นมาใช้ทำโครง ซึ่งเป็นแผ่นกระดาษอัดหนาหลายมิลลิเมตร เนื้อเหนียวไม่เป็นขุยเวลาตัด ราคาไม่แพง โดยทั่วไปจะมีขนาด 90x150 เซนติเมตร ต่างกันที่ความหนา สำหรับทำเครื่องประดับไทย มีขั้นตอนการประดิษฐ์ดังนี้คือ นำแผ่นปะเก็นซึ่งเป็นวัสดุเนื้อกระดาษอัดแน่น ขนาดความหนา 1.25 มล. วัดขนาดยึดทับทรวงขนาดมาตรฐาน ให้ได้ขนาด กว้างXยาวXสูง จำนวน 2 ชิ้น เพื่อสร้างกล่อง ปิดหน้าหน้าและด้านหลัง และตัดปะเก็นผนึกปิดด้านข้างทั้ง 4 ด้าน สูง 2 ซม.และใช้กาวหนังเชื่อมติดให้สนิท และส่วนที่เป็นฝาปิดด้านหลัง จะมีการกรีดตัด แผ่นหลังให้สามารถเปิดปิดได้ รวมถึงที่ลิ้นคฝาหลัง เพื่อเพิ่มความแข็งแรง



ที่มา : สมศักดิ์ ทองปาน วันที่ 16 เมษายน 2566



ที่มา : สมศักดิ์ ทองปาน วันที่ 16 เมษายน 2566



ติลายประกอบดอก

ลงสีน้ำมันขาวปรับสีพื้นให้ทั่ว

ภาพที่ 6 ขั้นตอนติลายกระแหนะลายและลงสีขาว
ที่มา : สมศักดิ์ ทองปาน วันที่ 23 เมษายน 2566



ลงสี FLEX

ประดับแผ่นทอง

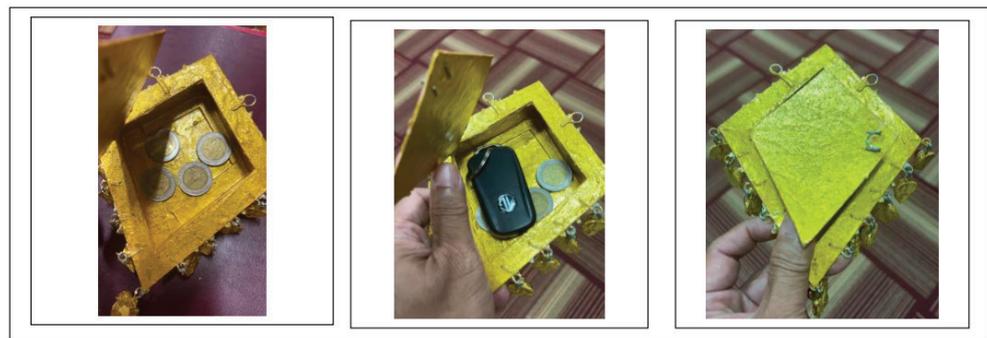
ประดับแวว

ภาพที่ 7 ขั้นตอนลงรักปิดทองประดับแวว
ที่มา : สมศักดิ์ ทองปาน วันที่ 23 เมษายน 2566

จากการออกแบบสร้างสรรค์ เครื่องถนิมพิมพาภรณ์ ที่มีความหลากหลาย เพื่อให้ได้ผลงานนวัตกรรมใหม่ ๆ ในกลุ่มนาฏศิลป์ เป็นการนำเสนอ เปิดมุมมองการคิดนอกกรอบ เพื่อเสนอแนวทางการประดิษฐ์ทับทรวงตัวพระ แนวประยุกต์ เพื่อให้เกิดทางเลือกที่ผลงานสามารถสร้างประโยชน์ได้มากกว่าเดิม ซึ่งรูปแบบ ขนาด ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ยังคงความเป็นทับทรวงที่ใช้ประกอบการแต่งกายเพื่องานแสดงได้ แต่เพิ่มเติมด้านความคิดสร้างสรรค์ เพราะด้วยเหตุผลในปัจจุบัน ในทางความเป็นจริง เมื่อได้สัมผัส วิถีของนักแสดงที่เกิดขึ้นหลังม่านเวที จะพบว่า เวทีการแสดง บางสถานที่ ไม่มี ตู้เซฟหรือลิคเกอร์ แผ่นกจัดรับฝากของมีค่า เมื่อนักแสดงมีทรัพย์สินของมีค่าติดตัว และต้องถอดวาง จัดเก็บไว้หลังเวที ก็ทำให้นักแสดงไม่มีความมั่นใจ และเกิดความคิดว่าทำอย่างไร ให้สิ่งของมีค่านั้นสามารถสร้างความมั่นใจให้นักแสดงได้ เช่น เหยี่ยูเงิน แบงค์

สร้อยทอง ต่างหู ที่จำเป็นต้องเก็บเมื่อจะออกแสดงด้านหน้าเวที ญูญแจรพวงเล็กๆ หรือจะเป็นตลับ
แป้งพัฟซ์บหน้าลดความมันบนใบหน้าก่อนออกแสดงจริง ซึ่งที่กล่าวมาแล้วล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องจริง
เป็นวิถีชีวิตเบื้องหลังของนักแสดงทั้งสิ้น และเพื่อลดความกังวล สร้างความมั่นใจ และด้วยเหตุผลที่
กล่าวมา นักเรียนและครูจึงนำวิถีชีวิตมาเป็นโอกาสร่วมรังสรรค์ผลงานใหม่แก่วงการออกแบบเครื่อง
แต่งกายในนาฏศิลป์ไทย

เครื่องถนิมพิมพาภรณ์ ทับทรวงพระประยุต์ จึงได้ถูกออกแบบขึ้น เพื่อประโยชน์ใช้สอย มี
ฝาเปิดปิดเพื่อจัดเก็บของมีค่า สร้างความเรียบร้อย มีการล๊อคเกี่ยวตะขอในการจัดเก็บ อยู่ติดตัว
ระหว่างที่แสดง มีความเบาไม่เป็นอุปสรรคต่อการสวมใส่เพื่อการแสดง สร้างความปลอดภัยให้แก่
นักแสดง ไม่ต้องกังวลกลัวของมีค่าจะสูญหาย เพราะด้านหลังเวทีการแสดง สามารถเกิดเหตุการณ์
ต่าง ๆ ที่ไม่คาดคิดได้ และของมีค่าต่าง ๆ ล้วนมีคุณค่าทางจิตใจแก่นักแสดงที่กำลังแสดงเพื่อสร้าง
ความสุข เรียกรอยยิ้มจากผู้ชม จนกว่าจะจบการแสดงหมดภาระหน้าที่ในฐานะของนักแสดง



ภาพที่ 8 การจัดเก็บของมีค่า

ที่มา : สมศักดิ์ ทองปาน วันที่ 23 เมษายน 2566

เครื่องถนิมพิมพาภรณ์ ทับทรวงพระประยุต์ จึงเป็นเครื่องประดับที่นวัตกรรมใหม่
สอดคล้องกับแนวทาง การสร้างนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ ต้องอาศัยทักษะการสร้างนวัตกรรมโดยนำ
องค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งมาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ ผนวกกับการเลือกรูปแบบการศึกษาที่
ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) และมีความยืดหยุ่น (พินันทา ฉัตรวัฒนา,
2561) ทั้งนี้องค์การทางการศึกษาสามารถส่งเสริมทักษะทางด้านนวัตกรรมได้หลากหลายรูปแบบ
โดยจำแนกเป็นลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

- 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) หมายถึง สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เป็นต้น
- 2) นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) หมายถึง กระบวนการให้บริการทางวิชาการ
การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างนวัตกรรม และการพัฒนาทรัพยากร
มนุษย์ อย่างต่อเนื่อง



ซึ่งการประดิษฐ์ทับทรวงตัวพระที่เกิดขึ้นใหม่ เป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ Product Innovation การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การเปลี่ยนแปลงการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้น โดยใช้ส่วนประกอบใหม่ในการผลิต และมีความชัดเจนในกระบวนการนวัตกรรม Process Innovation การดำเนินการตามวิธีการผลิตหรือการส่งมอบใหม่หรือที่ได้รับการปรับปรุง ผลการวิจัยจากที่ได้ลองทำชิ้นงานทับทรวงพระ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง แก้ปัญหาเดิมโดยสามารถจัดเก็บของมีค่าได้ และยังมีข้อปรับปรุงต่อไปคือ ฟันกล่องด้านหลังควรบุผนังกล่องด้วยผ้าสักหลาด เพื่อความสวยงามเรียบร้อยขึ้น

ดังนั้น ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) เป็นทักษะความคิดพื้นฐานในการทำให้เกิดนวัตกรรม การที่ประเทศจะพัฒนาไปได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเกิดนวัตกรรม ซึ่งผู้สร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นจำเป็นต้องมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบ่มเพาะและพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดการคิดเชิงนวัตกรรมได้นั้นก็คือครู (ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์, 2562) ครูจำเป็นต้องมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม จึงจะสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้อยากเรียนรู้ ตั้งใจเรียนรู้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ ตลอดจนเกิดทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ออกแบบผลิตภัณฑ์ อันจะนำไปสู่การประสบความสำเร็จในชีวิตได้ (Hart, 2013) และบูรณาการความรู้ได้ ครูจะต้องสามารถบูรณาการความรู้ต่าง ๆ ที่มีมาใช้ในการสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ โดยสามารถคิดวิเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ และมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้นักเรียนแตกผลึกทางความคิดได้ด้วยตัวเองและมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน มีทักษะใหม่ ๆ และสามารถชี้ให้ผู้เรียนเห็นถึงข้อดีข้อเสียและการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และเน้นให้ผู้เรียนเปลี่ยนจากผู้รับ กลายเป็นผู้พัฒนาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ องค์ความรู้ที่ครูได้ถ่ายทอดตามหลักสูตรของสถานศึกษา ในรูปแบบการบูรณาการจึงเป็นอีกหนึ่งความสำเร็จที่สร้างทักษะอาชีพกับผู้เรียน สามารถเอาหลักการ วิธีการ ไปออกแบบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ เพราะเมื่อได้ศึกษาเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็น งานประดิษฐ์เครื่องศรภาพรณ์ หรืองานถนอมพิมภาภรณ์ หมวดเบ็ดเตล็ดทั่วไป จะพบว่า งานประดิษฐ์ด้านนี้ ต้นทุนต่ำ รายได้สูง ยิ่งผู้เรียนออกแบบ และตีลายให้ละเอียด ผลงานเกิดความสวยงาม อ่อนช้อย วิจิตรตระการตา ผลงานชิ้นนั้น ๆ ใครก็อยากจับจองหรืออยากสวมใส่ ในสภาวะการปัจจุบัน งานประดิษฐ์เครื่องศรภาพรณ์ หรืองานถนอมพิมภาภรณ์ จึงเป็นอีกทางเลือกที่สามารถให้ผู้เรียนตัดสินใจ ค้นพบความถนัดของตนเองที่จะก้าวไปในสายอาชีพ เพราะปัจจุบันสภาวะเศรษฐกิจที่ฝืดเคืองของประเทศไทย ส่งผลให้จำนวนบัณฑิตจบใหม่สวนทางกับความต้องการในตลาดแรงงาน การแข่งขันเพื่อช่วงชิงเก้าอี้ในที่ทำงานเพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกันกับจำนวนผู้ว่างงาน งานประดิษฐ์เครื่องศรภาพรณ์ หรืองานถนอมพิมภาภรณ์ ถือเป็นงานสร้างสรรค์เป็นอาชีพใหม่ และมีอัตราแข่งขันสูงขึ้นในเวทีการแสดงผล และเวทีประกวดนางงาม เช่นการแต่งกายชุดประจำชาติ ซึ่งเมื่อผ่านกระบวนการออกแบบก็ยังคงอาศัยหลัก เทคนิควิธีการเบื้องต้นที่เหมือนกันทั่วไป ดังนั้นอยู่ที่การออกแบบ กล้าคิด กล้าทำ เปิดโลกแห่งการเรียนรู้ สร้างสิ่งที่ท้าทายและสร้างสรรค์สิ่งใหม่เป็นประโยชน์แก่วงการในวงกว้าง สิ่งหนึ่งที่นำเสียดายในทุก

วันนี้ คือการที่ช่างงานศิลปะด้านนี้ พยายามปกปิด เกร็ด เคล็ดลับ ซึ่งนับวัน สิ่งดีงามที่จะได้ร่วมกัน สืบสานส่งต่อแก่คนรุ่นหลังก็จะเลือนหายไป กลายเป็นเงื่อนไขของลิขสิทธิ์ ห้ามลอกเลียนแบบ แม้แต่เอกสารตำราเฉพาะ ที่เป็นหลักสูตรด้านนี้ก็ไม่ค่อยเขียนงานวิชาการออกมาเผยแพร่ หากเอกสาร อ้างอิงหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ยากขึ้น คนที่สนใจจริง ๆ ก็ลองผิดลองถูก ศึกษาค้นคว้าทดลอง จนกว่าจะเกิดความลงตัว บ้างก็อาศัยวิธีการครูฝึกักจำ ประกอบกับค่าเรียนที่ราคาแพง ถ่ายทอด แบบเปิดเผยไม่หมด และที่ยิ่งไปกว่านั้น ก็ผิวดูระหว่างครูกับศิษย์ การปกปิดแหล่งซื้อขายวัสดุ อุปกรณ์ในการทำ ทุกอย่างกลายเป็นเชิงพาณิชย์ จึงถือเป็นเรื่องที่น่าใจหาย ที่เราในฐานะของความ เป็นครู ต้องเป็นผู้ให้โดยไม่ปิดบัง ต้องร่วมกันคิดใหม่ทำใหม่ ยึดแนวคิดคำสอนที่เป็นสัจธรรมของ ศาสนาพุทธ คือ “ทุกสิ่งตายไปก็เอาไปไม่ได้”

ศิลปวัฒนธรรมสิ่งที่ดีงาม ซึ่งล้วนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไทย จึงควรร่วมกันปลูกฝัง ถ่ายทอด ร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานให้การเชื่อมโยงระหว่างการจัดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ กับผู้รับการ ถ่ายทอดที่จะช่วยกันสืบสานต่อไปในอนาคตข้างหน้า เพราะศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะงาน ประดิษฐ์เครื่องศิวาภรณ์ หรืองานถนอมพิมภาภรณ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ศึกษาเล่าผ่านงานศิลปะ เพื่อทราบอดีตความเป็นมาสู่การเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เพราะขนบธรรมเนียมประเพณีเป็น ศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ แสดงถึงความเป็นมาอันเกิดจากความเจริญของสังคมมาช้านาน จึงควร ภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตนเอง สามารถสร้างทัศนคติในเชิงบวก เชิงสร้างสรรค์ เพราะงาน ประดิษฐ์เครื่องศิวาภรณ์ หรืองานถนอมพิมภาภรณ์ สามารถสร้างความสุขแก่ผู้ที่พบเห็น จรรโลง จิตใจในเชิงสร้างสรรค์ อีกทั้งยังช่วยสร้างกรอบแนวคิด หลักการทางวิชาการ แนวปฏิบัติไปในแนว เดียวกันตามสูตรการค้นพบเกร็ดเคล็ดลับวิธีการ ถึงแม้จะเป็นการแผ่ขยายของเทคนิควิทยาการ สมัยใหม่ แต่ก็ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีโบราณ โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญที่ ชำนาญการเฉพาะทาง คำบอกเล่าจากอดีตแล้วแต่เป็นประโยชน์ เพื่อการรวบรวมในทาง วิชาการ เพื่อบันทึกภาพ ถ่ายวิดีโอ หรือวาดภาพประกอบการอธิบาย ซึ่งปัจจุบันสามารถจัดเก็บ ข้อมูลได้ทันสมัยกว่าในอดีตเป็นประโยชน์แก่การศึกษาสำหรับผู้สนใจเรื่องงานประดิษฐ์เครื่องศิวา ภรณ์ หรืองานถนอมพิมภาภรณ์ ในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในสถาน ศึกษาต่าง ๆ ทุกวันนี้ เมื่อเป็นรายวิชานาฏศิลป์กับช่วงเวลาเพียง 50 นาทีต่อ 1 คาบการสอน หาก เป็นการปฏิบัติแทบจะไม่ต้องพูดเรื่องประวัติความเป็นมา หรือแนวคิดทฤษฎีและด้วยโลกแห่งการเรียนรู้ นักเรียนสามารถสืบค้นจากอินเทอร์เน็ตด้วยตนเองได้ เพราะมีมืองานช่าง ต้องอดทน ละเอียด และ ต้องอาศัยองค์ความรู้พื้นฐานด้านองค์ประกอบศิลป์ มาเป็นตัวช่วยในการปฏิบัติ การผูกलय่นำเส้น พื้นฐานลายไทยไปพัฒนาต่อยอดออกแบบเครื่องประดับต่าง ๆ และที่สำคัญที่สุดเมื่อผ่านกระบวนการ ขั้นตอนครบทุกขั้นตอนนี้แล้ว ผู้เรียนจะสามารถออกแบบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นที่ยอมรับ นำมาสู่ ประโยชน์ในแวดวงได้ไม่น้อยทีเดียว

บทบาทของงานประดิษฐ์เครื่องศิวาภรณ์ หรืองานถนอมพิมภาภรณ์ จะพบว่าการสร้างสรรค์ ได้รู้จักวางแผนบริหารจัดการช่วงเวลา ผู้ประดิษฐ์จะถูกงานศิลปะขัดเกลาให้เกิดภาวะผู้นำ จัดทำงาน



อย่างเป็นระบบรู้จักระเบียบวิธี เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และที่ภาคภูมิใจคือบทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบสานและพัฒนา สามารถนำความรู้ความสามารถเป็นแกนนำสู่งานวิทยากร เปิดนิทรรศการสาธิต ออกแบบขยายความรู้แก่ผู้ที่สนใจศึกษาขั้นตอนกรรมวิธีการทำ ช่วยให้เกิดความใจเย็น เกิดสุนทรีย์ภาพทางศิลปะละเอียดอ่อน และเกิดทักษะอาชีพ ความชำนาญการเฉพาะทาง สามารถสื่อสารถ่ายทอดถอดประสบการณ์ได้อย่างถูกต้อง และนอกจากนี้ยังได้รับการปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นผู้ให้แก่สังคม กล่าวคือในการสร้างสรรค์ผลงานในแต่ละภาคเรียนจะสามารถผลิตเครื่องประดับหลากหลาย ได้สร้างงานเพื่อการบริจาค ให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์แก่สถานศึกษาที่ขาดแคลน โดยส่งบริจาคสถานศึกษาที่ขอมา สิ่งนี้คือทรงคุณค่าแก่การสร้างสรรค์สังคม เพราะส่งเสริมให้มีความเมตตาปราณี เกิดทักษะด้านอาชีพ สามารถนำไปต่อยอดด้านการทำงานได้ในอนาคต งานประดิษฐ์เครื่องศรียาภรณ์ หรืองานถนอมพิมภาภรณ์ สามารถเป็นเครื่องบ่งชี้ในความสำเร็จกับการถ่ายทอดของครู เป็นกระเจงกาสะท้อนถึงครูผู้ถ่ายทอดในการสร้างสรรค์ผลงาน



ภาพที่ 9 ผลงานจากการจัดการเรียนการสอนงานประดิษฐ์เครื่องศรียาภรณ์ หรืองานถนอมพิมภาภรณ์
ที่มา : สมศักดิ์ ทองปาน วันที่ 24 เมษายน 2565

บทสรุป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาบริบทและสถานการณ์เครื่องถนอมพิมภาภรณ์ และทฤษฎีแนวคิดเชิงนวัตกรรม พบว่างานถนอมพิมภาภรณ์ จากอดีตสู่ปัจจุบัน สามารถเปลี่ยนแปลงความคิดเดิม ๆ ได้ เพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบความคิดใหม่ ๆ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) การปรับปรุงสิ่งประดิษฐ์ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วให้พัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้น และนวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) การพัฒนาแนวทางวิธีผลิตสินค้าและบริการ ให้มีรูปแบบใหม่ที่ทันสมัยมากขึ้น อาจจะเป็นการลดขั้นตอนกระบวนการผลิตให้รวดเร็วมากขึ้น เพื่อประหยัดต้นทุนและเวลาที่สามารถเชื่อมโยงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงเรื่องราว ผ่านทักษะการจัดการเรียนรู้จากประวัติศาสตร์ ยุคสมัย ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้ และนวัตกรรม คนที่มีความคิดแปลกใหม่ สร้างสรรค์

สิ่งใหม่ และแก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลาย่อมมีโอกาสก้าวไปก่อน และก้าวไปสู่อนาคตที่ประสบความสำเร็จได้มากกว่าการสร้างนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ คือ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking Skills) ซึ่งเป็นทักษะที่อาศัยความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ประกอบกับการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) และการคิดแก้ปัญหา (Problem Solving) รวมทั้งกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ทุกคน สามารถพัฒนาการคิดให้เกิดเป็นทักษะเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมออกมา โดยการพัฒนานวัตกรรมใหม่เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาความเจริญให้แก่สังคม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อสร้างสรรค์ทับทรวงตัวพระด้วยแนวคิดเชิงนวัตกรรม โดยปรับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนยึดเนื้อหา สามารถนำรายวิชานาฏศิลป์ เรื่ององค์ประกอบในการจัดการแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกาย มาเป็นการถอดบทเรียนผ่านผลงานการประดิษฐ์พร้อมปรับเปลี่ยนสู่โลกแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยอาศัยองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ คือ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาวิชา สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ (ทีศนา แซมมณี. 2560) เมื่อผู้เรียนได้รับการส่งเสริมตามศักยภาพตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ เกิดกระบวนการ (Active Learning) จึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก เช่น การประดิษฐ์ “ทับทรวงพระ” ที่ผู้เรียนคิดออกแบบศิลปะประยุกต์ สร้างงานประดิษฐ์ที่มากด้วยประโยชน์ใช้สอย ด้วยแนวคิดที่จะทำอย่างไรให้พื้นที่ด้านหลังของทับทรวงจะมีประโยชน์ ด้วยการสร้างฝาเปิดปิด สามารถบรรจุของมีค่าส่วนตัว สร้างความสบายใจ ความมั่นใจกับนักแสดงที่มีความลังเลเกิดความพะวง หากต้องวางสิ่งของมีค่าไว้ด้านหลังเวที และงานถนิมพิภพภรณ์ การประดิษฐ์ “ทับทรวงพระ” ที่เกิดขึ้น ถือเป็นนวัตกรรมแนวคิดใหม่ที่สามารถทำได้จริง แก้ไขปัญหาได้จริง สร้างการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ ถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดจากผู้เรียน กลายเป็นนวัตกรรมใหม่ “Innovation Thailand” ซึ่งได้นำวิชาศิลปะสาระนาฏศิลป์มาพัฒนาตนเองสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งการประดิษฐ์ “ทับทรวงพระ” รูปแบบมีกล่องจัดเก็บของมีค่ายังไม่เคยปรากฏมาก่อน อีกทั้งสามารถนำสถานศึกษา จัดการเรียนรู้อย่างทอดสู่ชุมชนสร้างรายได้ เพื่อเกิดการพัฒนาศักยภาพนวัตกรรมเพื่อชุมชนและสังคม โดยให้ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วม เกิดเครือข่ายผู้ (Soft Power) สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน จะอย่างไรก็ตามการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การสร้างแรงจูงใจยังเป็นสิ่งสำคัญสำหรับครูผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเกิดแรงบันดาลใจมีเหตุมีผล หาทางแก้ไขปัญหาย่างมีระเบียบวิธี พัฒนาความคิดให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาค้นคว้าด้วยความสามารถของตนเอง พร้อมทั้งร่วมอนุรักษ์ สืบสาน พัฒนามรดกทางศิลปวัฒนธรรมไม่ให้สูญหาย ร่วมสรรค์สร้างมรดกทางวัฒนธรรมต่อไป



ประโยชน์ของการสร้างสรรค์

สร้างรูปแบบนวัตกรรมที่เกิดการพัฒนาจากรูปแบบเดิม ให้มีประโยชน์ โดยเฉพาะการสร้าง ความมั่นใจไม่แพ้ของมีค่าสูญหาย เช่น เงินทองที่ต้องถอดออกเมื่อแต่งกายแสดง

ปัญหาที่พบระหว่างการดำเนินงานสร้างสรรค์

ในการสร้างสรรค์ชิ้นงานควรระวังการกัดตัดแผ่นปะเก็นให้ได้ขนาด แผ่นพื้นหลัง และ ส่วนประกอบด้านข้างทั้ง 4 ด้าน เพราะหากผิดขนาด การจัดการประกอบจะไม่สามารถผนึกได้สนิท เพราะผิดสัดส่วน และ ingsความเป็นทับทรวงขนาดมาตรฐานในรูปแบบงานเป่าแล้ว

ข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนารูปแบบครั้งต่อไป หากมีผู้สนใจในการออกแบบประยุกต์สร้างสรรค์ สามารถปรับปรุงชิ้นงานให้โดดเด่น มีความงดงามเป็นระเบียบเรียบร้อยดังนี้

1. เพิ่มขั้นตอนสุดท้าย การบุผนังกล่องทับทรวง บริเวณภายในด้วยผ้าสักหลาด เพื่อเพิ่มการถนอมของมีค่าขณะจัดเก็บ
2. ออกแบบการตีลายบนชิ้นงานให้ละเอียดผูกภายในห้องงามประณีตเพื่อเพิ่มมูลค่าในชิ้นงานที่สร้างสรรค์
3. ออกแบบการลือคปิดฝาหลังทับทรวงตัวพระที่สร้างสรรค์ใหม่ให้ทนทาน แข็งแรงมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ตังมนัสไชยสกุล. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการคิดเชิงนวัตกรรมภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงและการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของผู้บริหารในสายอาชีพวิศวกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคาแหง.
- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2562). นวัตกรรมเพื่ออนาคต. กรุงเทพฯ: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2558). เปิดประตูสู่อาเซียนด้วยการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์. จุลสาร ป.ป.ช. "สุจริต", 15(55), 43-45.
- ชัยณรงค์ วงศ์ธีรทรัพย์. (2557). ถอดรหัสแนวคิด เพื่อชีวิตที่มีคุณค่า. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของ นักศึกษาวิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎับัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ณัฐภัทร จันทวิช และคณะ (2559). เครื่องประดับตกแต่งร่างกายหรืออณิมพิมพ์ภาพกรณ
กรรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์
- ทีศนา แชมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
(พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนาวนิตย์ สงคราม. (2556). ผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกและแนวคิด
การเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสาน เพื่อการออกแบบการศึกษานอกสถานที่เสมือน
และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ระดับปริญญาบัณฑิต.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: ม.ป.ท.
- ปณิตา ทิพย์หทัย และคณะ(2552).การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่อง การประดิษฐ์เครื่องศรารณ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พินสุดา สิริรังษีศรี (2557).การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21.สำนักงานส่งเสริมสังคม
แห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.).บริษัท มาตา การพิมพ์ จำกัด.
- พินันทา ฉัตรวัฒนา. (2561). แนวคิดทักษะนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์กับการส่งเสริมสู่ประเทศไทย
4.0. ครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 17(3), 222-229.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2557). เติบโตตามศักยภาพสู่ศตวรรษที่21 ของการศึกษาไทย.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูริ วงศ์วิเชียร. (2558). อนาคตภาพของคุณลักษณะบัณฑิตวิชาชีพครู สาขานาฏศิลป์ไทยใน
ทศวรรษหน้า(พ.ศ.2560-2569). วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). การศึกษาไทย 2552-2553 สู่เส้นทางแห่งอาจารย์บูชา “ครูเพื่อศิษย์” ส.ค.ส.
2553. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อสังคม.
- สิริกมล มงคลยศ.(2565).การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษา
สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคกลาง : การทดสอบความไม่แปร
เปลี่ยนของการวัดตามประสิทธิภาพการทำงาน.ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิษณุ รัศมีภูติ.(2536). เครื่องศรารณ(ศึกษาเฉพาะกรณีหัวโขน). ฝ่ายช่างสิบหมู่ กองหัตถศิลป์.
กรมศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ ระเบียบ
20 ปี พ.ศ. 2561-2580. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ.
- อรชร ปราชันท์. (2560). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.ปริญญาการศึกษาดุสิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยนเรศวร.



- Amelink, C., Fowlin, J., & Scales, G. (2013). Defining and Measuring Innovative Thinking Among Engineering Undergraduates. In 120th ASEE Annual Conference and Exposition, June 22-23 (1-5). Atlanta: American Society for Engineering Education.
- Bellanca, J., & Brandt, R. (2010). 21st Century Skills : Rethinking How Students Learn. Indiana: Solution Tree Press.
- Ekanem, A. (2016). The Power of Positive, Creative and Innovative Thinking. California: CreateSpace Independent Publishing Platform.
- Garrison, D. R. (2015). Thinking collaboratively : Learning in a community of inquiry. New York: Routledge.
- Giles, Sunnie. (2018 May 9,). "How VUCA is Reshaping The Business Environment, And What It Means for Innovation". สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2563, จาก <https://www.forbes.com>.
- Lee, C., & Benza, R. (2015). Teaching Innovation Skills: Application of Design Thinking in a Graduate. Marketing Course. Business Education Innovation Journal, 7(1), 43-50.
- Maxwell, J. C. (2009). How successful people think: Change your thinking, change your life. London: Center Street.
- Weiss, D. S., & Legrand, C. (2011). Innovative intelligence: The art and practice of leading sustainable innovation in your organization. New York: John Wiley & Sons.
- Wheeler, J. (1998). The Power of Innovative Thinking: Let New Ideas Lead You to Success. New York: Career Press Inc.

